

stichting Socrates

**Ribesweg 10, 9699 SM Vriescheloo, tel.: 06-16575840,
e-mail: andre@stichtingsocrates.nl, website: www.stichtingsocrates.nl**

Aan het College van Bestuur van de Universiteit Twente en aan
het Bestuur van de Faculteit Behavioural Management and Social Sciences (BMS)
Universiteit Twente
Postbus 217
7500 AE Enschede

Betreft:

Aanvraag voor de vestiging van een bijzondere leerstoel vanwege de humanistische stichting Socrates bij de Faculteit Behavioural Management and Social Sciences van de Universiteit Twente, op het gebied van 'Filosofische reflectie op ontwerpen en maatschappelijk inbedden van technologie, met bijzondere aandacht voor humanisme'.

Vriescheloo, 10-5-2016,

Zeer geachte Besturen,

Met deze brief wil de humanistische stichting Socrates U het verzoek voorleggen deze stichting bevoegd te verklaren om bij de Universiteit Twente opnieuw een bijzondere leerstoel te vestigen, en wel op het gebied van 'Filosofische reflectie op ontwerpen en maatschappelijk inbedden van technologie, met bijzondere aandacht voor humanisme'.

De stichting Socrates komt tot dit verzoek aan U, nadat overleg gevoerd werd met prof. dr. C. Aydin, Faculteit Behavioural Management and Social Sciences, Afdeling Filosofie, Universiteit Twente.

Hieronder wordt meer informatie gegeven over de humanistische stichting Socrates, over het huidige bestuur van de stichting en over de bijzonder hoogleraren die op dit moment voor de stichting actief zijn.

De stichting Socrates

De humanistische stichting Socrates, opgericht in 1950 als een van de eerste werkstichtingen van het Humanistisch Verbond, tracht de wetenschappelijke exploratie van actuele

maatschappelijke problemen vanuit humanistisch perspectief te bevorderen. De stichting stelt zich tevens ten doel mogelijkheden te scheppen voor de uitwisseling van gedachten omtrent fundamentele vraagstukken waarvoor het humanisme geplaatst wordt, en voor de doordenking van de wetenschappelijke en culturele achtergronden van het moderne humanisme. Het vestigen en in stand houden van humanistische bijzondere leerstoelen bij Nederlandse universiteiten draagt hiertoe bij.

De leeropdrachten van de Socrates-hoogleraren lopen uiteen. Meestal hebben ze betrekking op een belangrijk maatschappelijk vraagstuk en wordt dit probleem benaderd vanuit de systematische wijsbegeerte, de ethiek of de menswetenschappen. De Socrates-hoogleraren hebben gemeen dat zij proberen bij de behandeling van hun thema's humanistische uitgangspunten te betrekken, zoals zelfbeschikking, solidariteit, rechtvaardigheid, verantwoordelijkheid, vrijheid en mensenrechten. Dit betekent niet dat zij zouden afwijken van de regels van wetenschappelijke objectiviteit. Beoogd wordt dat de Socrates-leerstoelen bijdragen aan de veelzijdigheid van het onderwijsaanbod van Nederlandse universiteiten.

Het bestuur van de stichting Socrates

Het bestuur van de stichting Socrates bestaat thans uit:

- dr. L. van Vucht Tijssen (bestuursvoorzitter, o.a. UUtrecht en UTwente),
- prof. dr. M. Wissenburg (penningmeester, RUN),
- prof. dr. J. van den Herik (lid, o.a. ULeiden),
- prof. dr. G. Lensvelt-Mulders (lid, UvH),
- drs. M. Meijerman (lid, Humanistisch Verbond),
- prof. dr. J. Rath (lid, UvA),
- prof. dr. B. Roessler (lid, UvA).

De Socrates-hoogleraren

Op dit moment zijn deze bijzonder hoogleraren vanwege de stichting Socrates actief:

- bij de Vrije Universiteit Amsterdam: *Prof. dr. Y. Jansen* - 'Humanisme in relatie tot religie en seculariteit';
- bij de Universiteit van Amsterdam: *Prof. dr. J. Pols* - 'Social theory, humanism and materialities';
- bij de Technische Universiteit Eindhoven: *Prof. dr. E. Kingma* - 'Filosofie en Techniek vanuit humanistisch perspectief';
- bij de Universiteit Leiden: *Prof. dr. M. Sie* - 'Wijsgerige antropologie en de grondslagen van het humanisme';
- bij de Universiteit Maastricht: *Prof. dr. M. Davidson* - 'Filosofie van duurzame ontwikkeling, vanuit een humanistisch perspectief';
- bij de Erasmus Universiteit Rotterdam: *Prof. dr. H. Pott* - 'Kunst en samenleving in humanistisch perspectief, in het bijzonder de geschiedenis en actuele vormen van cultuurkritiek en cultuurpolitiek';
- bij de Wageningen Universiteit: *Prof. dr. C. van der Weele* - 'Humanistische wijsbegeerte, in het bijzonder met betrekking tot de relatie tussen mens en natuur'.

De Universiteit Twente en de stichting Socrates

Bij de Universiteit Twente onderhield de humanistische stichting Socrates sinds 1989 een bijzondere leerstoel op het gebied van 'Politieke filosofie en ethiek, in het bijzonder de humanistische bezinning op politiek-maatschappelijke en ethische vraagstukken als gevolg van

de invloed van techniek en technologie op de samenleving', met een functie-omvang van twee dagdelen per week en met benoemingsperioden van telkens drie jaren.

Na de instelling van de Socrates-leerstoel in Twente in 1989 werd deze van 1991 tot 1995 bezet door prof. dr. J. de Beus. Op 22 oktober 1992 hield hij zijn oratie, getiteld 'Economische gelijkheid en het goede leven'. De bijzondere leerstoel werd van 1996 tot 2008 bezet door prof. dr. A. Mol, die op 13 november 1997 haar oratie, getiteld 'Wat is kiezen? Een empirisch-filosofische verkenning', uitsprak. Prof. dr. S. Roeser vervulde het Socrates-hoogleraarschap bij de Universiteit Twente van 2010 tot 2013. Zij hield haar oratie, met als titel 'Morele emoties en risicopolitiek', op 1 december 2011.

Structuurrapport

Ten behoeve van de hervestiging en herbezetting van de Socrates-leerstoel bij de Universiteit Twente heeft prof. dr. C. Aydin in november 2015 een nieuw Structuurrapport voorbereid op het gebied van 'Filosofische reflectie op ontwerpen en maatschappelijk inbedden van technologie, met bijzondere aandacht voor humanisme'. Dit Structuurrapport is inmiddels vastgesteld door het bestuur van de stichting Socrates. Het is als bijlage bij deze brief gevoegd. In het Structuurrapport worden de opzet en doelen van de beoogde nieuwe Socrates-leerstoel bij de Universiteit Twente uitgewerkt.

Tot slot

Als U kunt instemmen met het voorstel van de humanistische stichting Socrates om een bijzondere leerstoel 'Filosofische reflectie op ontwerpen en maatschappelijk inbedden van technologie, met bijzondere aandacht voor humanisme' te vestigen bij de Universiteit Twente in de Faculteit Behavioural Management and Social Sciences, verzoek ik U hierbij gaarne de stichting Socrates bevoegd te verklaren tot de vestiging van deze bijzondere leerstoel.

Uw reactie wacht het bestuur van de humanistische stichting Socrates met grote belangstelling af.

Met de meeste hoogachting,

1/2
 secretaris

dr. B.E. van Vucht Tijssen,
 voorzitter bestuur stichting Socrates.

Bijlage:

Structuurrapport bijzondere leerstoel 'Filosofische reflectie op ontwerpen en maatschappelijk inbedden van technologie, met bijzondere aandacht voor humanisme', d.d. 2-12-2015.

C.c.:

- bestuur stichting Socrates,
- prof. dr. C. Aydin.

Datum: 2 december 2015

**Structuurrapport van de bijzondere leerstoel
“Filosofische reflectie op ontwerpen en maatschappelijk inbedden van technologie, met
bijzondere aandacht voor humanisme”
vanwege de Stichting Socrates bij de Universiteit Twente**

De oorspronkelijke bevoegdverklaring tot vestiging van de leerstoel is van 1991 en is sindsdien periodiek verlengd. Dit geactualiseerde structuurrapport is opgemaakt in verband met de herbezetting van de leerstoel en vervangt eerdere versies.

De leerstoel is ondergebracht in de Faculteit 'Behavioural, Management and Social Sciences' (BMS) van de Universiteit Twente bij de vakgroep Wijsbegeerte. Bij de vakgroep Wijsbegeerte zijn ook andere bijzondere leerstoelen op het gebied van de geestelijke en maatschappelijke stromingen ondergebracht, te weten bijzondere leerstoelen namens de Stichting Thomas More (voormalige Radboudstichting) en de Stichting Reformatorische Wijsbegeerte.

1. Algemeen

De bijzondere leerstoel **“Filosofische reflectie op ontwerpen en maatschappelijk inbedden van technologie, met bijzondere aandacht voor humanisme”** is een leerstoel vanwege de Stichting Socrates.

De hoogleraar van de leerstoel heeft een vierledige taak:

- het verrichten van wijsgerig onderzoek binnen de kaders van het programma van de vakgroep naar de wijze waarop technologie ontworpen en gereguleerd wordt en zou moeten worden voor de samenleving. Brede reflectie op mens-techniekrelaties is in dat kader onmisbaar.
- het geven van wijsgerig onderwijs ten behoeve van alle technische en maatschappijwetenschappelijke studierichtingen,
- het participeren in publieke debatten en het communiceren naar en met relevante groepen professionals
- het medewerken aan vakgroepactiviteiten als symposia, colloquia e.d. waarin het resultaat van bovengenoemd onderzoek aan de orde komt.

De onderwijsinspanning zal met name plaatsvinden binnen de filosofietrack in het honoursprogramma van de UT. De UT heeft alle keuzevakken ondergebracht in minoren, waardoor mogelijkheden voor bijzonder hoogleraren om keuzevakken te geven beperkt zijn. Het filosofie-onderwijs in het honoursprogramma behandelt: grote filosofen en grote thema's, waarna verder wordt ingezoomd op kentheoretische en ethische kwesties, met name rondom technologie, technologieontwerp en -ontwikkeling (zie <https://www.utwente.nl/excellentie/en/honours/programme/>).

2. Inhoud van het vakgebied

Inhoud van het vakgebied en plaats binnen de wijsbegeerte

Richtinggevend voor de vraagstelling bij onderzoek en onderwijs is het humanisme, dat wordt gekenmerkt door:

- besef van de noodzaak tot een zelfstandige positiekeuze door elk mens, hetgeen mede inhoudt dat ook een zelfstandige positie ten opzichte van de humanistische traditie wordt ingenomen;
- besef van de noodzaak tot keuzen in vrijheid en verantwoordelijkheid, waarbij geen beroep gedaan wordt op krachten en machten van buiten de mens zelf.

In onderzoek en onderwijs ligt het accent op filosofische reflectie op ontwerpen en maatschappelijk inbedden van technologie. Bijzondere aandacht is er daarbij voor de vraag in hoeverre rekening kan en moet worden gehouden met maatschappelijke waarden bij het ontwerpen en organiseren van technologie (denk aan 'value sensitive design'). Ook is reflectie op mens-techniek-relaties in dat kader onontbeerlijk.

Te denken valt onder meer aan vraagstukken:

- van risico's bij het introduceren van nieuwe technologieën in een samenleving
- van anticipatie op maatschappelijke waarden bij het ontwerpen van technologie
- van verantwoorde innovaties bij het ontwerpen en inbedden van technologie in de samenleving

- met betrekking tot welzijn en het goede leven, die ontstaan doordat technologische ontwikkelingen steeds vaker levensethische vragen oproepen die de privé-sfeer overstijgen en om een publiek antwoord vragen.

Plaats van het vakgebied in de wijsbegeerte aan de Universiteit Twente

De vakgroep Wijsbegeerte omvat drie onderzoekslijnen die allemaal bijdragen aan reflectie op de invloed van techniek en wetenschap op de samenleving: ethiek en technologie, filosofische antropologie en technologie en wetenschapsfilosofie in praktijk. Het onderzoek van de leerstoel bevindt zich op het brede veld van de techniekfilosofie, met toespitsingen op filosofische reflectie op ontwerpen en maatschappelijk inbedden van technologie.

De bijzondere leerstoel geeft een goede aansluiting op de genoemde deelgebieden van de vakgroep, op grond waarvan een goede afstemming mag worden verwacht met het onderwijs en onderzoek van de vakgroep. De vestiging van de leerstoel betekent ook een waardevolle aanvulling op het onderwijs en onderzoek vanuit andere leerstoelen op levensbeschouwelijke basis en levert een bijdrage aan de veelkleurigheid van het wijsgerig onderwijs en onderzoek aan de UT in het algemeen.

Relatie met het onderzoekprogramma van de vakgroep

Het onderzoek sluit goed aan bij de onderzoekprogramma's van de vakgroep, die gericht zijn op een wijsgerige analyse van technologie en haar rol en invloed in de hedendaagse samenleving. Het programma is toegespitst op ethische, wijsgerig-antropologische, sociaal-filosofische, cultuur-filosofische en wetenschapsfilosofische aspecten. Het onderzoek vanuit de hier voorgestelde leerstoel is in dit verband een goede aanvulling, waarbij haar eigen levensbeschouwelijke achtergrond een verrijking van het onderzoekprogramma kan zijn.

3. Niveau en omvang

Het onderzoek en onderwijs zijn van dien aard dat deze op hoogleraarsniveau dienen te worden uitgevoerd. Voor het uitvoeren van de taken dient 0,2 fte (een dag per week) beschikbaar te zijn. Er is géén afzonderlijke honorering aan deze leerstoel verbonden. Wel is voorzien in een kostenvergoeding.

De aanstelling geldt voor een periode van 3 jaar (1 februari/maart 2016 tot 1 februari/maart 2019), met perspectief op herbenoeming.

4. Inbedding

Aan de leerstoel is geen verder personeel en geen krediet voor apparatuur verbonden; wel kan de leerstoelhouder mede gebruik maken van de diensten van het ondersteunend personeel van de faculteit en van materiële en ruimtelijke voorzieningen van de faculteit.

5. Management

Niet van toepassing

6. Dubbelbenoeming

Niet van toepassing.

7. Interuniversitair

Niet van toepassing.

8. Consequenties (materieel, personeel)

Voorzieningen van materiële en ruimtelijke aard waarop de bijzonder hoogleraar krachtens universitaire regelingen aanspraak kan maken, kunnen worden gevonden in goed overleg met de vakgroep Wijsbegeerte. De vakgroep Wijsbegeerte draagt de overhead kosten verbonden met de leerstoel, zoals kosten voor huisvesting, telefoongebruik, secretariaat.

Consequenties van personele aard kan de bezetting niet hebben. Het aanwezig personeel heeft zich bereid verklaard om de bestaande samenwerking met de bijzondere leerstoel te continueren. Faculteit en vakgroep dragen zorg voor een goede inpassing van de bijzondere leerstoel in de vakgroep.

9. Leerstoelenplan

De leerstoel is opgenomen in het leerstoelplan GW.

Profielschets van de te benoemen bijzonder hoogleraar

- Gepromoveerd in een voor de leerstoel relevante discipline en bij voorkeur in de wijsbegeerte gericht op het vakgebied van de leerstoel
- Wetenschappelijke erkenning blijkend uit internationale en Nederlandse wetenschappelijke publicaties onder meer in gerenommeerde tijdschriften op het werkkterrein van de leerstoel
- Gewaardeerd deelnemer in het nationale en internationale netwerk van beoefenaren van onderwijs en onderzoek in het vakgebied van de leerstoel
- Gewaardeerd deelnemer in het publieke debat en het communiceren naar en met relevante groepen professionals en het grote publiek in het vakgebied, met name in relatie tot actuele politiek-maatschappelijke en ethische vraagstukken als gevolg van de invloed van techniek en technologie op de samenleving
- Aantoonbare affiniteit met de vraagstukken van bèta en technische disciplines en vraagstukken omtrent technologie en samenleving en technologie en ethiek
- Aantoonbare affiniteit met en kennis van de humanistische traditie
- Aantoonbare ervaring als docent met goede didactisch kwaliteiten
- Aantoonbare ervaring als begeleider van promovendi

